Lieta Nr.A420402514
SKA-1154/2016

S P R I E D U M S

Rīgā 2016.gada 23.decembrī

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese I.Skultāne
tiesnese V.Krūmiņa
tiesnese R.Vīduša

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ (/pers. A/) pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par vecuma pensijas piešķiršanu, sakarā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 25.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējam /pers. A/ no 2012.gada 2.janvāra piešķirta Krievijas Federācijas pilsoņa pensija. Pieteicējs lūdza Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru piešķirt viņam arī Latvijas Republikas vecuma pensiju no 2014.gada 1.augusta.

Aģentūra to atteica, jo pieteicējam nav nepieciešamā apdrošināšanas stāža. Aģentūra, nosakot pieteicēja apdrošināšanas stāžu, neņēma vērā pieteicēja mācību laiku no 1969.gada 1.septembra līdz 1974.gada 2.jūnijam, norādot, ka atbilstoši Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līguma par sadarbību sociālās drošības jomā (turpmāk – Līgums) 11.panta otrajai daļai Krievijas Federācijas Pensiju fonds piešķir valsts pensijas (pēc pilsonības) saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem par periodiem, kuri uzkrāti līdz 2001.gada 31.decembrim. Tādējādi, ja Krievijas Federācijas pilsonis izvēlējies saņemt Krievijas pilsoņa pensiju un nevēlas pensijas piešķiršanu atbilstoši Līguma noteikumiem, lemjot par personas tiesībām uz Latvijas vecuma pensiju, aģentūra personas apdrošināšanas stāžā var ieskaitīt tikai laiku no 2002.gada 1.janvāra, arī tad, ja Krievijas Federācijas pensijas piešķiršanai nav ņemts vērā kāds periods līdz minētajam datumam.

Administratīvais process aģentūrā noslēdzās ar 2014.gada 15.oktobra lēmumu Nr.11?6/6711.

Pieteicējs vērsās administratīvajā tiesā ar pieteikumu par Latvijas vecuma pensijas piešķiršanu.

[2] Izskatot lietu sakarā ar aģentūras apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2016.gada 25.aprīļa spriedumu pieteikumu apmierināja, proti, uzlika pienākumu aģentūrai piešķirt pieteicējam vecuma pensiju. Apgabaltiesas spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Lietā ir strīds par to, vai, aprēķinot pieteicēja stāžu Latvijas pensijas piešķiršanai, ir jāņem vērā mācību periods pēc vidējās izglītības iegūšanas, kas netika ņemts vērā, aprēķinot Krievijas Federācijas vecuma pensiju. Atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu $2.^2$punktam, nosakot tiesības uz valsts pensijas piešķiršanu un pārrēķinu, saskaņā ar šo likumu neņem vērā apdrošināšanas periodus, ja tie ņemti vērā, piešķirot citas valsts pensiju, ja Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi.

[2.2] Pieteicējs Latvijas pensiju pieprasīja pēc Līguma spēkā stāšanās. Atbilstoši Līguma 25.pantam persona var izvēlēties, lai vecuma pensija tiktu piešķirta saskaņā ar savas pilsonības valsts tiesību aktiem, nepiemērojot Līguma noteikumus.

Pieteicējs ir apliecinājis, ka ir informēts par Līguma 25.panta regulējumu. Tādējādi, piešķirot Latvijas pensiju, Līguma noteikumi nav piemērojami.

[2.3] Atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punkta 4.apakšpunktam ārvalstniekiem apdrošināšanas stāžam ir pielīdzināts arī Latvijas un bijušās PSRS teritorijā uzkrātais mācību laiks augstākajās mācību iestādēs, kā arī citās mācību iestādēs pēc vidējās izglītības iegūšanas.

Tā kā mācību periods nav ņemts vērā, piešķirot pieteicējam Krievijas Federācijas pensiju, tas ir ņemams vērā, piešķirot viņam Latvijas vecuma pensiju, kā to noteic likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu $2.^2$punkts. Minētais mācību periods kopā ar aģentūras atzīto apdrošināšanas stāžu ir pietiekams Latvijas vecuma pensijas piešķiršanai.

[3] Aģentūra par apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, norādot šādus argumentus.

[3.1] Līgums noteic to, kā vērtējami abu pušu teritorijās uzkrātie darba un tam pielīdzinātie periodi. Apgabaltiesa nepareizi uzskata, ka nav jāņem

vērā Līguma noteikumi. Ja persona izdarījusi izvēli saņemt Krievijas Federācijas pilsoņa pensiju, tas nenozīmē, ka pensijas piešķiršanai ir jāpiemēro tikai Latvijas tiesību akti. Tiesības uz Latvijas pensiju ir nosakāmas saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem, arī ievērojot Līguma 10. un 11.pantā noteiktos papildu nosacījumus.

[3.2] Ja Krievijas Federācijas pilsonis atbilstoši Līguma 25.panta otrajai daļai izvēlējies saņemt Krievijas Federācijas pilsoņa pensiju, nepiemērojot Līguma noteikumus, Krievijas Federācija, piešķirot šo pensiju un konvertējot pensiju tiesības, vērtē un ieskaita Latvijas Republikas teritorijā uzkrāto apdrošināšanas stāžu līdz 2001.gada 31.decembrim. Tāpēc Latvijas Republikas vecuma pensijas piešķiršanai jāņem vērā tikai no 2002.gada 1.janvāra Latvijā uzkrātais apdrošināšanas stāžs.

Šāda kārtība izriet, kopsakarā interpretējot Līguma 10.panta pirmajā daļā, 11.panta pirmās daļas otrās rindkopas pēdējā teikumā un 11.panta otrajā daļā noteikto.

Tādējādi aģentūrai nav pamata iekļaut pieteicēja apdrošināšanas stāžā periodus pirms 2002.gada 1.janvāra, proti, mācību periodus.

Minēto mācību periodu Latvijas pensijas piešķiršanai būtu bijis jāņem vērā, ja pieteicējs būtu izvēlējies pensiju saskaņā ar Līguma 25.panta pirmajā daļā noteikto, nevis pieprasījis Krievijas Federācijas pilsoņa pensiju.

[4] Pieteicējs paskaidrojumā par kasācijas sūdzību paudis viedokli, ka tā nav pamatota.

Motīvu daļa

[5] Konkrētajā gadījumā pieteicējs pēc Līguma spēkā stāšanās atbilstoši Līguma 25.panta otrajai daļai ir izvēlējies saņemt Krievijas Federācijas pilsoņa pensiju, nepiemērojot Līguma noteikumus, nevis pieprasījis pensijas piešķiršanu atbilstoši Līguma 25.panta pirmajai daļai, kas citastarp noteic Latvijas pienākumu piešķirt pensiju tās teritorijā dzīvojošajiem Krievijas pilsoņiem par apdrošināšanas stāžu līdz 1991.gada 1.janvārim. Kā redzams no lietā esošās Krievijas Federācijas Pensiju fonda izziņas, piešķirot Krievijas Federācijas pilsoņa pensiju, ir ņemts vērā (konvertēts) pieteicēja stāžs līdz pat 2001.gada 31.decembrim, citastarp arī Latvijā uzkrātie stāža periodi. Taču, tā kā Krievijas nacionālās tiesību normas neparedz pielīdzināt apdrošināšanas stāžam mācību periodus, nav ņemts vērā mācību periods no 1969.gada 1.septembra līdz 1974.gada 2.jūnijam, par kuru ir strīds šajā lietā (*sk. lietas 21.lpp.*).

Tā kā pēc Krievijas Federācijas pilsoņa pensijas piešķiršanas pieteicējs ir vērsies aģentūrā arī par Latvijas vecuma pensijas piešķiršanu, strīds lietā ir par to, vai, nosakot tiesības uz Latvijas vecuma pensiju, pieteicēja apdrošināšanas stāžā ir ieskaitāms mācību periods līdz 2001.gada 31.decembrim, kas nav ņemts vērā, piešķirot Krievijas Federācijas pilsoņa pensiju.

[6] Apgabaltiesa, apmierinot pieteikumu, ir atzinusi, ka pieteicējam, piešķirot Latvijas pensiju, Līguma noteikumi nav piemērojami. Taču mācību periods, kas nav ņemts vērā, piešķirot Krievijas Federācijas pilsoņa pensiju, ir ieskaitāms apdrošināšanas stāžā atbilstoši nacionālajām tiesību normām, proti, likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.^{2}punktam un 1.punkta 4.apakšpunktam.

[7] Tā kā šajā lietā faktiskie apstākļi un kasācijas sūdzības argumenti ir līdzīgi un strīds ir par to pašu tiesību jautājumu kā lietā Nr.SKA-993/2016, Augstākā tiesa izmantos minētajā lietā 2016.gada 19.decembrī taisītajā spriedumā ietverto argumentāciju, atbilstoši kurai apgabaltiesas veiktā tiesību normu interpretācija un to piemērošana konkrētajā lietā nav pareiza.

[8] Tā kā pieteicējs ir Krievijas Federācijas pilsonis, kura dzīvesvieta ir Latvijā, uz viņu pensiju jautājumā attiecas Līgums (Līguma 2. un 3.pants). Taču, ievērojot iepriekš minētos konkrētās lietas apstākļus, secināms, ka pieteicēja situācijā ir jāievēro Līgumā ietvertie pārejas un noslēguma noteikumi (Līguma 25.pants). Līguma 25.pants paredz personai izvēles iespējas, proti, vai nu pieprasīt pensiju atbilstoši Līguma 25.panta pirmajā daļā noteiktajam, vai arī saņemt pensiju saskaņā ar tās Līgumslēdzējas puses tiesību aktiem, kuras pilsonis tā ir, nepiemērojot Līguma noteikumus. Pieteicējs izvēlējies Līguma 25.panta otrajā daļā paredzētās tiesības saņemt Krievijas Federācijas pilsoņa pensiju, nepiemērojot Līguma noteikumus. Tas nozīmē arī to, ka Latvijai kā pieteicēja dzīves vietas valstij nav jāpiešķir pensija par stāža periodiem līdz 1991.gada 1.janvārim atbilstoši Līguma 25.panta pirmās daļas 1.punktam, kā arī, lemjot par Latvijas pensijas piešķiršanu pieteicējam, nav jāpiemēro Līguma 10. un 11.pants.

[9] Taču tas, ka pieteicējs izvēlējies saņemt Krievijas Federācijas pilsoņa pensiju, nepiemērojot Līguma noteikumus, nenozīmē, ka uz konkrēto situāciju Līgums vispār nav attiecināms. Līgums ne tikai noteic kārtību, kādā ir piešķiramas pensijas, bet nošķir arī katras līgumslēdzējas valsts atbildību gan attiecībā uz personu loku, gan laika periodiem, par kuriem tiek piešķirta pensija.

Tā, Līguma pārejas noteikumos paredzētā iespēja izvēlēties saņemt pilsonības valsts pensiju saskaņā ar tās tiesību aktiem, nepiemērojot Līguma noteikumus, nozīmē arī to, ka pensija tiek piešķirta par to laika periodu, kas paredzēts šīs valsts tiesību aktos, jeb citiem vārdiem sakot, pilsonības valsts atbild par pensijas piešķiršanu par to laika periodu, ko noteic tās tiesību normas. Krievijas Federācijas tiesību normas paredz, ka pensija tiek piešķirta par periodu līdz 2001.gada 31.decembrim, ieskaitot arī tādus periodus, kad persona veikusi iemaksas Latvijā (uz šādu Krievijas Federācijas tiesību normu regulējumu norāda arī Līguma 10. un 11.pantā ietvertie noteikumi, uz kuriem atsaucas aģentūra). Tas savukārt nozīmē, ka Latvijas vecuma pensija atbilstoši Latvijas tiesību normām var tikt piešķirta, ņemot vērā tikai tos apdrošināšanas stāža periodus, kas personai ir uzkrāti pēc 2002.gada 1.janvāra. Proti, Latvija nav atbildīga par personas stāžu līdz minētajam datumam, jo par to atbilstoši Līgumam atbildīga ir Krievijas Federācija.

[10] No minētā secīgi izriet, ka, tā kā šajā lietā strīdus periods ir laikā līdz 2002.gada 1.janvārim, par kuru Latvija atbilstoši Līgumam nav atbildīga,

konkrētajā gadījumā aģentūrai nebija jālemj par pieteicēja mācību laika ieskaitīšanu apdrošināšanas stāžā, kas ņemams vērā, piešķirot Latvijas vecuma pensiju.

Tas arī nav pretrunā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.[2]punktā noteiktajam, ka, nosakot tiesības uz valsts pensijas piešķiršanu, saskaņā ar šo likumu neņem vērā apdrošināšanas periodus, ja tie ņemti vērā, piešķirot citas valsts pensiju, ja Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi. No iepriekšējos šā sprieduma punktos minētā izriet, ka Krievijas Federācijas pilsoņa pensija tiek piešķirta par apdrošināšanas stāžu līdz 2001.gada 31.decembrim. Tātad Krievijas Federācijas pilsoņa pensija pieteicējam ir piešķirta par apdrošināšanas periodu līdz pat 2001.gada 31.decembrim. Tas, ka pēc Krievijas Federācijas tiesību normām kāds nodarbinātības vai tai pielīdzinātais periods, kas konkrētajai personai bijis šajā periodā, netiek atzīts par apdrošināšanas stāžam pielīdzināmo periodu un tāpēc netiek ņemts vērā, nav pamats šādus atsevišķus periodus atkārtoti vērtēt atbilstoši Latvijas tiesību normām.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 2.punktu, 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 25.aprīļa spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Atmaksāt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai samaksāto valsts nodevu 71,14 *euro*.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	*(paraksts)*	I.Skultāne
Tiesnese	*(paraksts)*	V.Krūmiņa
Tiesnese	*(paraksts)*	R.Vīduša